

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

**KATEDRA SOCIOLOGIE, ANDRAGOGIKY A KULTURNÍ
ANTROPOLOGIE**

**NOVELA ZÁKONA Č. 111/2006 SB., O POMOCI V HMOTNÉ
NOUZI**

Bakalářská diplomová práce

Obor studia: Sociální práce

Autor: Petra Štrajtová, DiS.

Vedoucí práce: doc. Mgr. Dan Ryšavý, Ph.D.

Olomouc 2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci na téma „*Novela
Zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi*“ vypracovala samostatně
a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Ježkovicích dne 28. 3. 2018

Podpis

Děkuji panu doc. Mgr. Danovi Ryšavému, Ph.D. za cenné rady, připomínky a trpělivost při odborném vedení mé bakalářské diplomové práce. Poděkování patří i celé mé rodině, která mě podporovala během studia na Univerzitě Palackého v Olomouci.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Petra Štrajtová, DiS.
Katedra:	Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie
Obor studia:	Sociální práce
Obor obhajoby práce:	sociální práce
Vedoucí práce:	doc. Mgr. Dan Ryšavý, Ph.D.
Rok obhajoby:	2018

Název práce:	Novela Zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi [©]
Anotace práce:	Bakalářská diplomová práce je zaměřena na novelu Zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, konkrétně na zavedení institutu veřejné služby. Skládá se čtyř kapitol, kdy tři jsou věnovány teoretické části – sociální politice, dávkám pomoci v hmotné nouzi a veřejné službě. Praktická část, vycházející z teorie, je prováděna kvantitativní metodou. Jedná se o analýzu dat, týkajících se veřejné služby na Úřadě práce ČR – Kontaktním pracovišti ve Vyškově. Data jsou za rok 2016 a 2017. Cílem práce je analyzovat, jestli obnovení veřejné služby přineslo změny v agendě dávek pomoci v hmotné nouzi. Zda bylo dosaženo stanovených cílů novely zákona, jaké aktivity prokazovali příjemci dávek a jestli došlo ke snížení dávek u neaktivních osob.
Klíčová slova:	sociální politika, nezaměstnanost, veřejná služba, hmotná nouze, životní minimum, existenční minimum
Title of Thesis:	Amendment to the Act no. 111/2006 Coll., on assistance in material distress
Annotation:	The bachelor diploma thesis is focused on the amendment of Act no. 111/2006 Coll., on assistance in material distress, namely on the introduction of the institute of public service. It consists of four chapters, three of which are devoted to theoretical parts - social policy, assistance in material need and public service.

	<p>The practical part, based on the theory, is done by a quantitative method. It is an analysis of the data concerning the public service at the Czech Labor Office - the contact point in Vyškov. The data are for 2016 and 2017. The aim of the thesis is whether the renewal of the public service has brought about changes in the agenda for assistance in material need. Whether the stated goals of the amendment to the law have been achieved, what activities the beneficiaries have demonstrated and whether there has been a reduction in benefits for inactive persons.</p>
Keywords:	social policy, unemployment, public service, material need, living minimum, living wage
Názvy příloh vázaných v práci:	
Počet literatury a zdrojů:	25
Rozsah práce:	52 s. (63 467 znaků s mezerami)

ANOTACE	4
ÚVOD	7
1. SOCIÁLNÍ POLITIKA V ČESKÉ REPUBLICCE	9
2. DÁVKY POMOCI V HMOTNÉ NOUZI.....	15
2.1 Příspěvek na živobytí	15
2.2 Doplatek na bydlení	16
2.3 Mimořádná okamžitá pomoc	16
3. VEŘEJNÁ SLUŽBA.....	17
3.1 Veřejná služba od roku 2009	17
3.2 Veřejná služba v letech 2012-2016	19
3.3 Veřejná služba od roku 2017	21
4. PRAKTICKÁ ČÁST	27
4.1 Přehled vyplacených dávek	28
4.2 Aktivity organizované ÚP ČR – KrP v Brně, KoP Vyškov	31
4.3 Organizátoři VS na ÚP ČR – KrP v Brně, KoP Vyškov	34
4.4 Zapojení osob do VS.....	37
ZÁVĚR.....	47
LITERATURA A ZDROJE.....	49

ÚVOD

Veřejná služba v problematice dávek pomoci v hmotné nouzi není žádnou novinkou. Tento institut byl již v minulosti zaveden a poslední novela Zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi jej znovu obnovuje. Kritéria pro výkon veřejné služby jsou však jiná, než dříve. Téma bakalářské diplomové práce jsem si vybrala z toho důvodu, že pracuji na Úřadě práce České republiky, na oddělení hmotné nouze a veřejnou službu jsem v praxi dosud nezažila. Bylo pro mě velkou otázkou, zda dojde k nějakým změnám v agendě hmotné nouze. Zajímalo mě, jaký přínos to bude pro systém dávek pomoci v hmotné nouzi.

Bakalářská diplomová práce bude rozdělena a čtyři kapitoly. Nejdříve popíši ve stručnosti sociální politiku od roku 1989 do současnosti. Sociální politika prochází neustále změnami, které se odráží v systému dávek. V další kapitole se zaměřím na dávky pomoci v hmotné nouzi, jelikož právě pro ty je institut veřejné služby platný. Protože přímo souvisí s tématem bakalářské diplomové práce, ve zkratce představím vyplácené dávky, aby měl čtenář alespoň představu a základní informace o hmotné nouzi. Institut veřejné služby je zásadní pro příspěvek na živobytí, proto by tyto informace neměly být vynechány. Čtenář tak bude mít základní přehled o dávkách, než se dostane do problematiky institutu veřejné služby. Třetí kapitola bude věnována veřejné službě. Během vývoje sociální politiky prošla několika podobami. Tyto různé formy charakterizuji. Poslední kapitola bude praktická část, ve které se budu zabývat právě veřejnou službou, konkrétně na Úřadu práce České republiky, Krajské pobočce v Brně – na Kontaktním pracovišti ve Vyškově, kde pracuji.

Data budou čerpána ze spisové dokumentace a z programu pro výplatu dávek pomoci v hmotné nouzi. Údaje pro výzkum veřejné služby budou za období od února 2017 do prosince 2017. S těmito informacemi porovnáám situaci před znovuoobnovením institutu veřejné služby, tedy s rokem 2016. Cílem výzkumu bude analyzovat, zda došlo po srovnání k nějakým změnám. Během časového úseku, kdy je účinná poslední novela zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, v platném znění (dále jen „zákon o pomoci v hmotné nouzi“), budou dále sledovány aktivity ze strany příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi. Otázkou také je, zda dojde ke snížení dávek pomoci v hmotné nouzi u klientů, kteří nebudou aktivní. Předpokládám, že k prvnímu snížení dávky by mělo dojít v srpnu 2017.

1. SOCIÁLNÍ POLITIKA V ČESKÉ REPUBLICE

Sociální politika je neodmyslitelnou součástí každé vyspělé společnosti. Snaží se zlepšovat podmínky obyvatel, kteří se nacházejí v nepříznivé sociální situaci (např. nemoc, invalidita, stáří, úraz, nezaměstnanost atd.). Směřuje k tzv. sociální ochraně svých občanů. Z tohoto důvodu existuje systém sociální ochrany obyvatel. Je formován právními normami, které si každá společnost vytváří. Tento systém je tvořen institucemi, které vycházejí ze sociální mezilidské dobročinnosti a solidarity. Základem principu solidarity je proces přerozdělování. Jednou z nejstarších forem přerozdělování je sociální pomoc. Pojem sociální pomoc lze definovat také jako pomoc poskytovanou sociálním subjektem občanům ve stavu nouze k uspokojování jejich potřeb v nezbytném či přiměřeném rozsahu (Tomeš, 1996). Cílem sociální pomoci je zajistit občanům, kteří se ocitli v tíživé životní situaci, uspokojení základních lidských potřeb. Z Listiny základních lidských práv a svobod občana vyplývá, že každý člověk má právo na důstojný život.

Transformace sociální politiky je dlouhodobý proces. Časově jej nelze vymezit, neboť sociální politika se neustále vyvíjí a nikdy ji nemůžeme považovat za definitivní. Formování sociální politiky v České republice od roku 1989 procházelo a stále prochází neustálým procesem transformace, kde došlo ke změně z minulého sociálního systému v nový.

Pojem sociální politika definuje Krebs jako „soubor aktivit, které promyšleně (cílevědomě) směřují ke zlepšení základních životních podmínek obyvatelstva jako celku, resp. určitých skupin obyvatelstva, k zabezpečování

sociálního bezpečí a sociální suverenity v rámci daných hospodářských a politických možností země“ (Krebs, 2007, s. 24). K sociální politice také patří pojem welfare state – stát veřejných sociálních služeb (Potůček, 1995). Každému z jeho občanů je zajištěno uznané minimum podpory a pomoci v daných životních situacích, které ho či jeho rodinu postihly.

V následujících částech této kapitoly se věnuji vývoji sociální politiky. Popisují, jak vypadala v období transformace od roku 1989. Do této problematiky patří dávky pomoci v hmotné nouzi, které zaštiťují veřejnou službu. V tomto období došlo ke vzniku institutu veřejné služby. Měl různé podoby a v poslední novele zákona o pomoci v hmotné nouzi byl znovu obnoven. Vypíchnu stručně změny ve vývoji sociální politiky v oblastech, které jsou nejbližší tématu bakalářské práce.

Po roce 1989 probíhal proces transformace sociální politiky. V roce 1990 byl přijat „scénář sociální reformy“ tehdejší federální vládou. Stát pociťoval zvýšenou odpovědnost za sociální situaci svých občanů. Položil tak základy k vybudování sociální politiky nového typu a zavedl některé standardní sociální instituty (sociální pojištění, životní minimum, minimální mzdy atd.), nové instituce (úřady práce, decentralizovaná veřejná správa), nové mechanismy (valorizace životního minima, důchodů,...) a inicioval vytvoření sociální záchranné sítě. Do tzv. záchranné sociální sítě patří dva druhy činností – aktivní politika zaměstnanosti a sociální ochrana obyvatel, tedy pasivní politika (Miková, Vašečka, 1998).

Sociální program byl hlavně zaměřen na aktuální sociální rizika, tzn. nezaměstnanost, inflace apod. Vláda přijala v roce 1991 zákon o zaměstnanosti, v říjnu 1991 byl také přijat zákon o životním minimu.

Ustanovení zákona o životním minimu konkretizoval zákon o sociální potřebnosti, který přijala Česká národní rada v listopadu 1991 (Potůček, 1995). Sociální politika tak zaručovala všem občanům, že jejich životní úroveň neklesne pod úředně definovanou hranici životního minima. Docházelo k vyrovnání rozdílu mezi skutečnými příjmy osob a takto stanovenou hranicí za předpokladu, že si příjmy nelze zvýšit vlastním přičiněním vzhledem k věku, zdravotnímu stavu apod. Tento předpoklad je důležitý i pro dnešní dávky pomoci v hmotné nouzi (ve kterých zkoumám institut VS). „Pod zákonem stanovenou hranici životního minima se v roce 1991 nacházelo v bývalém Československu asi 160 tisíc rodin, v roce 1992 cca 200 tisíc rodin – to je přibližně 5 % obyvatelstva.“ (Potůček, 1995, s. 125).

I když v roce 1993 došlo k rozdělení federace, tak se tehdejší vláda (první vláda Václava Klause) zavázala pokračovat v rozběhnuté sociální reformě. Zaměřila se především na dobudování záchranné sociální sítě, do které patří např. novela zákona o sociální potřebnosti (zákon č. 84 a 165/1993, 134/1995 Sb.) i vyhlášky Ministerstva práce a sociálních věcí ke zvýšení částek životního minima. Takto nastavená politika se ubírala i v letech 1994 a 1995 (Tomeš, 1996). Označení dávky sociální potřebnosti nezůstalo však dodnes. Dávky sociální potřebnosti jsou předchůdcem dávek pomoci v hmotné nouzi, které souvisí s tématem bakalářské diplomové práce. Tyto dávky rovněž zajišťovaly osobám životní minimum.

Druhá vláda Václava Klause v letech 1996-1998 pracovala na pravidelném navyšování důchodu a životního minima. Mezi cíle vlády patřilo dále např. zjednodušení administrativy, posílit roli obcí v sociální politice a rozvoj konkurenčního prostředí v sociálních službách. Programové prohlášení vlády České republiky (Klaus, 1996) uvádí, že účinná sociální

politika je jedním z hlavních předpokladů úspěšného a stabilního rozvoje společnosti. Vláda si kladla za cíl udržet nízkou nezaměstnanost a posílit tak aktivní politiku zaměstnanosti. V části VI. vláda prohlásila, že hodlá pokračovat v realizaci sociální reformy sociálního zabezpečení.

V roce 1998 se na politické scéně vystřídaly dvě vlády – vláda Josefa Tošovského a vláda Miloše Zemana. Velkým otazníkem pro vládu byla nezaměstnanost a diskriminace. V programovém prohlášení (Zeman, 1998) bylo v oblasti sociální politiky prioritou snížení nezaměstnanosti. V roce 1999 byl vydán Národní plán zaměstnanosti, kde došlo k podpoření nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti. Dále vláda přijala Evropskou sociální chartu, tento dokument zajišťoval ochranu sociálních a hospodářských práv. Vláda ve svém období také navýšila částky životního minima.

V období od roku 2002 do roku 2006 působily tři vlády. První vláda Vladimíra Špidly považovala za klíč proevropské sociální politiky vlády boj proti nezaměstnanosti, chudobě a sociálnímu vyloučení. Tato vláda připravila Národní program podpory rodin s dětmi. Špidlovu vládu vystřídala vláda Stanislava Grosse (srpen 2004 – duben 2005). Program se nelišil od programů sociálnědemokratických vlád (Tomeš, 2010). Poslední vláda byla vláda Jiřího Paroubka (duben 2005 – září 2006). Během vlád sociálnědemokratických premiérů byl přijat např. zákon o zaměstnanosti, o pomoci v hmotné nouzi, o životním a existenčním minimu, zákoník práce atd. Zákon o pomoci v hmotné nouzi nahradil zmíněné dávky sociální potřeby. Jelikož dávky pomoci v hmotné nouzi souvisí s tématem, je jim věnována pro představu následující druhá kapitola, kde jsou ve stručnosti popsány základní informace.

Další vláda byla v čele s Mirkem Topolánkem. Působila do roku 2009. V roce 2009 byla poprvé zavedena veřejná služba, které se budu věnovat ve třetí kapitole. Jedním z klíčových cílů vlády byly kroky k penzijní reformě, změny v sociálním systému motivující k práci a položení základů moderní rodinné politiky. Tyto cíle Topolánkuv kabinet splnil (Tomeš, 2010).

Následující předseda vlády Jan Fischer si dal za cíl v sociální oblasti zmírnit dopady ekonomické krize na zaměstnanost, starší populaci, zdravotně postižené občany a rodiny s dětmi. Zásadní změny pro oblast dávek pomoci v hmotné nouzi a s tím i spojenou veřejnou službou byly v roce 2012, za předsedy vlády Petra Nečase. Změny týkající se veřejné služby jsou uvedeny ve třetí kapitole bakalářské diplomové práce, které je věnována samostatná kapitola. Sociální reforma, která byla předložena tehdejším ministrem práce a sociálních věcí Jaromírem Drábkem převedla od ledna 2012 na ÚP ČR pod jedno výplatní místo dávky pomoci v hmotné nouzi spolu s dalšími dávkami. Cílem bylo sjednotit nepojistné sociální dávky (Beck, Niederle, 2012). Další novinkou byly karty sociálních systémů, tzv. sKarty, což byly speciální platební karty pro výplatu sociálních dávek (Beck, Niederle, 2012). Skupina senátorů za ČSSD ale navrhla v říjnu 2012 v senátu jejich zrušení. Tento návrh byl přijat a po schvalovacím procesu byl i v září 2013 podepsán prezidentem.

Během následujícího období vlády Jiřího Rusnoka byla navýšena minimální mzda z 8.000,- Kč na 8.500,- Kč. Dále opět bojovala s rostoucí nezaměstnaností. Usilovala o stabilizaci a zvýšení efektivity Úřadu práce ČR v oblasti zaměstnanosti a především spolehlivé fungování informačních systémů pro nepojistné sociální dávky, které byly v minulosti výrazně oslabeny (Rusnok, 2013).

Vláda v čele s Bohuslavem Sobotkou dle zprávy vlády k plnění programového prohlášení dosáhla mnoha cílů. Vzhledem k tématu bakalářské diplomové práce jsem se zajímala především o změny týkající se dávek pomoci v hmotné nouzi. Upraveny byly např. podmínky pro přiznání doplatku na bydlení (v následující kapitole bude tato dávka také přiblížena), došlo ke snížení maximální výše úhrady nákladů na bydlení do nestandardních forem bydlení (ubytovací zařízení) a byla také znovu zavedena veřejná služba (Sobotka, 2017). Přineslo však nějaké změny zavedení veřejné služby v systému dávek pomoci v hmotné nouzi? V praktické části se na tuto otázku pokusím odpovědět. Institut VS v teorii je popsán ve třetí kapitole.

Z výše uvedeného je vidět, že sociální politika od roku 1989 prošla velkou změnou. Měnila se často i vláda, která tuto politiku velmi ovlivňovala. Některá prosazovala svůj volební program, jiná na sebe navazovala a pokračovala v nastolených oblastech. Zákon o pomoci v hmotné nouzi přijala vláda vedená sociální demokracií, pravice se po nástupu snažila posílit zásluhový princip. Díky střídání výkonné moci se postupně vytvořil institut VS, který se stal předmětem kontroverze mezi společnostmi. Dávky pomoci v hmotné nouzi jsou často diskutovaným tématem. Během posledních novelizací zákona o pomoci v hmotné nouzi došlo ke zpřísnění podmínek pro přiznání dané dávky a neustále je snaha snížit objem vyplácených dávek (např. právě zaváděním a obnovováním institutu VS). Dávky pomoci v hmotné nouzi byly několikrát zmíněny, a proto, než proberu konkrétně institut VS, věnuji následující kapitole stručnému přehledu.

2. DÁVKY POMOCI V HMOTNÉ NOUZI

Bakalářská diplomová práce má název Novela Zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Vzhledem k tomu, že tyto dávky se budou dále v textu vyskytovat, je vhodné je ve stručnosti popsat. Systém umožňuje výplatu tří dávek – příspěvku na živobytí, doplatku na bydlení a mimořádné okamžité pomoci. Dávky pomoci v hmotné nouzi se řídí Zákonem č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi v platném znění. Dávkami rozumíme majetkové převody ve prospěch jiného, mohou to být peníze nebo věci. *Peněžité dávky jsou obnosy vyplácené těm, kdo na ně mají nárok, nebo jimž byly přiznány úředním výrokem* (Tomeš, 2010, s. 339).

Systém pomoci v hmotné nouzi je jedním z opatření, kterými Česká republika bojuje proti sociálnímu vyloučení. Každý má dle § 1 odst. 2 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi v platném znění, nárok na základní sociální poradenství vedoucí k řešení hmotné nouze nebo jejímu předcházení. Je formou pomoci osobám s nedostatečnými příjmy, motivující tyto osoby k aktivní snaze zajistit si prostředky k uspokojení životních potřeb, za předpokladu, že každá osoba, která pracuje, se musí mít lépe než ta, která nepracuje, popřípadě se práci vyhýbá.

2.1 Příspěvek na živobytí

Příspěvek na živobytí je měsíčně opakující se základní dávka pomoci v hmotné nouzi. Dle § 21 odst. 1 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi v platném znění: *„Nárok na příspěvek na živobytí má osoba v hmotné nouzi podle § 2 odst. 2 písm. a), jestliže její příjem a příjem společně posuzovaných osob*

(§ 9 odst. 2) *nedosahuje částky živobytí posuzovaných osob*. Slouží k uspokojení svých základních životních potřeb kromě nákladů na bydlení. Příspěvek na živobytí musí být použit např. na úhradu stravy, oblečení, obuvi, dopravy, vzdělání apod.

2.2 Doplatek na bydlení

Doplatek na bydlení řeší nedostatek příjmů k uhrazení nákladů na bydlení. Podmínky nároku na dávku jsou uvedeny v § 33 zákona o pomoci v hmotné nouzi. V zákoně jsou také specifikovány formy bydlení, na které je možné dávku vyplácet. Doplatek na bydlení lze přiznat osobě, která se nachází v hmotné nouzi a splňuje podmínky pro přiznání příspěvku na živobytí. V zákoně o pomoci v hmotné nouzi jsou blíže specifikovány standardy kvality bydlení (§ 33a), definice bytu, jiného než obytného prostoru a ubytovacího zařízení (§ 33b). Dále v § 33c je uvedena problematika případu hodného zvláštního zřetele.

2.3 Mimořádná okamžitá pomoc

Mimořádná okamžitá pomoc je dávka jednorázová. Upravuje ji § 36-37 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Poskytnout mimořádnou okamžitou pomoc lze v zákonem daných případech. Ty jsou uvedeny v § 2 odst. 3-6 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi v platném znění.

3. VEŘEJNÁ SLUŽBA

Politika se snaží o dosažení stanovených cílů, proto předkládá nástroj, který má za cíl zachování, popř. rozvíjení pracovních schopností a dovedností osob, které dlouhodobě setrvávají ve stavu hmotné nouze a mají objektivní či subjektivní problémy s nalezením odpovídajícího zaměstnání (MPSV, 2010). Jedním z nástrojů je veřejná služba (dále jen „VS“). Úprava VS je obsažena v § 18a zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, v platném znění. Za výkon veřejné služby dle §18a odst. 1 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi v platném znění, nenáleží odměna. Vyjadřuje jeden z motivačních principů pomoci v hmotné nouzi: Ten kdo pracuje, se musí mít lépe než ten, který se pracovat nesnaží.

Institut VS prošel od svého zavedení několika změnami. V následujících podkapitolách popisuji vývoj a proměny VS. Uvádím důvody, které vedly ke vzniku VS a jaké důsledky to přineslo. Na Úřadě práce ČR (dále jen „ÚP ČR“) na Kontaktním pracovišti Vyškov, oddělení hmotné nouze pracuji od září 2014, tudíž jsem všechny varianty VS nezažila v praxi.

3.1 Veřejná služba od roku 2009

Veřejná služba byla poprvé zavedena novelou zákona č. 110/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi s účinností od 1. 1. 2009. Cílovou skupinou byly osoby, které pobíraly dávky pomoci v hmotné nouzi. Organizovaly ji obce samotné nebo příspěvkové či jiné organizace, na které obce tuto aktivitu delegovaly. Vykonavatel veřejné služby pracoval bez nároku na odměnu

(Filipová, 2010). Hlavním důvodem pro zavedení VS byla dle tehdejšího ministra práce a sociálních věcí Petra Nečase dlouhodobá nezaměstnanost. 70 % dlouhodobě nezaměstnaných bylo bez zaměstnání více než dva roky, což bylo 95 tisíc osob (Nečas, 2008). Dále také kladl důraz na to, že ten, kdo pracuje, kdo vykonává nějakou činnost, by se měl mít lépe, a to i za situace, kdy je nezaměstnaný, než ten, kdo pouze pasivně bere sociální dávky. Třetím důvodem pro zavedení VS bylo, že se vyplatí řešit svou sociální situaci rychle. Hlavním cílem předloženého zákona tedy bylo zvýšit motivaci uchazečů o zaměstnání, aby se skutečně aktivně snažili svoji situaci změnit, změnit svoji nepříznivou situaci a co nejrychleji se znovu začlenit na trh práce.

Tehdejší ministr práce a sociálních věcí uvedl, že veřejná služba je dobrovolná. Kladl důraz na to, že pokud je osoba bez zaměstnání a nemá žádný jiný příjem, než sociální dávky, tak považuje za naprosto správné, aby za to něco odvedla v podobě veřejné služby, např. tak zvelebit svoji obec nebo město. Veřejnou službu nepovažoval v žádném případě jako zneužívání nezaměstnaných.

Částka živobytí vycházela z částky existenčního minima a tato částka byla navýšena (bonifikována) v souvislosti, zdali si osoba zvýšila příjem vlastním přičiněním, a to až do částky životního minima. V možných případech i nad tuto částku. Částku živobytí šlo navýšit za vykonání VS v rozsahu 20 a více nebo 30 a více hodin za měsíc (Plívová, 2012). Životní minimum jednotlivce v roce 2009 – 2011 činilo měsíčně 3 126,- Kč. Při výkonu alespoň 30 hod veřejné služby činila částka živobytí 3579,- Kč. Částka existenčního minima byla 2 020,- Kč, nelze ho použít dle § 5 Zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu v platném znění

u nezaopatřeného dítěte, u poživatele starobního důchodu, u osoby invalidní ve třetím stupni a u osoby starší 68 let.

Tímto směrem se VS ubírala do konce roku 2011, kdy VS vykonávalo cca 16 tisíc osob v hmotné nouzi (Plívová, 2012). Praxe ukázala, že díky VS se zlepšily vztahy mezi příjemci dávek a ostatními občany. Tím, že vykonávali službu pro obec a snažili se být aktivní, na ně vrhalo zcela jiné světlo. VS se tak stala přínosem pro všechny, jak pro obec, tak i pro občany (Beck, Niederle, 2012).

3.2 Veřejná služba v letech 2012-2016

Jak již bylo uvedeno v první kapitole, v roce 2012 došlo k zásadní změně v dávkách pomoci v hmotné nouzi, kdy ÚP ČR převzal výplatu dávek pomoci v hmotné nouzi spolu s dalšími dávkami. Od 1. ledna 2012 proběhla také úprava institutu VS. Organizace VS přešla pod ÚP ČR s možností dohody o její zabezpečení s obcemi či dalšími subjekty. Novým způsobem byl v § 18a zák. č. 366/2011, Sb. nastaven výkon VS, který byl definován jako pomoc obcím nebo dalším subjektům, na základě písemné smlouvy mezi ÚP ČR a obcí, příp. jiným subjektem (Musil, 2013).

Výkon VS pro účely navyšování částky živobytí se přestal hodnotit. V zákoně o zaměstnanosti bylo zakotveno ustanovení, že uchazeč o zaměstnání mohl být vyřazen z evidence ÚP ČR, jestliže bez vážného důvodu odmítl nabídku vykonávat VS. S tím souvisela také podmínka pro dávky pomoci v hmotné nouzi. Jestliže byla ukončena evidence na ÚP ČR, došlo také k odejmutí dávek pomoci v hmotné nouzi. Takto nastavený institut VS postrádal význam ve smyslu motivace či sankce pro osoby

pobírající dávky pomoci v hmotné nouzi. Výkon VS spíše slouží jako „sankce“ pro uchazeče o zaměstnání (Musil, 2013). Osoba tak přišla o pojištění hrazené státem. Do evidence uchazečů o zaměstnání může být takový člověk znovu zařazen nejdříve po uplynutí 6 měsíců ode dne vyřazení.

Rozsah byl stanoven osobám nejvýše 20 hodin za týden a to v případě, že byly vedeny v evidenci uchazečů o zaměstnání nepřetržitě déle než dva měsíce. Doba nejvýše 20 hodin za týden bylo opatření, které mělo zabránit tomu, aby osobám nebyla nabízena více než poloviční doba klasického pracovního úvazku za týden. To znamená, že osobě mohla být nabídnuta i 1 hodina týdně na veřejné službě, ne však 21 h týdně (MPSV, 2011). Od počátku vzniku VS byla poskytnuta obcím a dalším subjektům prostřednictvím ÚP ČR (do roku 2012 to bylo Ministerstvo práce a sociálních věcí) finanční podpora na pojištění osob vykonávající VS a podpora organizaci této služby v rámci veřejně prospěšných prací buď poskytnutím organizátora VS anebo možným kariérním postupem osob z VS do institutu veřejně prospěšných prací.

Pochybnosti s VS ale byly již od samého počátku, kdy se levicová opozici s návrhem neztotožňovala. Ještě před schválením uvedla, že pokud bude návrh schválen, obrátí se na Ústavní soud, aby celou věc posoudil, zdali je dbáno Listiny základních práv a svobod, anebo zda vláda tato práva svým návrhem porušuje (Sobotka, 2011). Listina základních práv a svobod (dále jen „LZPS“) zakotvuje právo na přiměřené hmotné zabezpečení při ztrátě zaměstnání. To je právo, které dle čl. 30 odst. 1 LZPS garantuje. Levice nesouhlasila s faktem, že jakmile člověk, který pracoval x let a poté ztratí práci, tak dostane podporu jenom dva měsíce. Poté by následovala VS,

kteřou když odmítne, tak nejenom že už žádnou další podporu nedostane, ale dokonce bude i vyřazen z evidence uchazečů o zaměstnání (Sobotka, 2011). Nicméně návrh byl poslaneckou sněmovnou přijat s účinností od 1. 1. 2012 a jako vyšel ve sbírce zákonů pod č. 367/2011 Sb.

Dne 6. ledna 2012 byl Ústavnímu soudu doručen návrh skupiny 45 poslanců Poslanecké sněmovny ČR. Navrhovatelé se domáhali zrušení § 30 odst. 2 písm. d) zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění napadeného zákona č. 367/2011 Sb., a § 18a odst. 1 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění napadeného zákona č. 366/2011 Sb., ve slovech „a osobami vedenými v evidenci uchazečů o zaměstnání“. Ústavní soud dospěl k závěru, že povinnost uchazečů o zaměstnání přijmout nabídku vykonávat veřejnou službu, je nejen v rozporu se zákazem nucených prací ve smyslu čl. 9 odst. 1 a čl. 26 odst. 1 LZPS, ale také v dalších jejích či jiných dalších legislativních ustanoveních (Ústavní soud, 2012).

Ústavní soud vydal nález (Pl.ÚS 1/12 ze dne 27. 11. 2012), který zrušil ustanovení § 30 odst. 2 písm. d) zákona o zaměstnanosti, s účinností od 1. 12. 2012. Ke konci roku 2012 vykonalo VS více než 47 000 osob (Filipová, 2012). VS mohly osoby nadále vykonávat, avšak jejich činnost nebyla nijak bonifikována, to platilo až do 31. ledna 2017.

3.3 Veřejná služba od roku 2017

Dne 14. listopadu 2016 byl ve Sbírce zákonů v částce 147 publikován zákon č. 367/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 111/2006., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „novela k veřejné službě“).

Účinnost výše uvedeného předpisu nastala dne 1. února 2017. Jednou z mnoha změn bylo znovu zavedení institutu veřejné služby.

Senátní návrh byl překládán s cílem upravit institut VS v souladu s nálezem Ústavního soudu ČR tak, aby mohl být tento institut opět dobrovolně využíván osobami v hmotné nouzi a osobami vedenými v evidenci uchazečů o zaměstnání. Institut VS byl od jeho zavedení vyhodnocen jako opatření, které osobám pomáhá k sociálnímu začlenění a k nalezení zaměstnání. Již ze zkušenosti je zřejmé, že mnohem silněji se sociální vyloučení projevuje u osob, které po ztrátě zaměstnání přijdou též o zaběhnutý životní rytmus, přestávají se dostávat do každodenního styku s lidmi, jsou pouze závislé na sociálních dávkách a v závěrečné fázi sociální vyloučení přestávají dbát o sebe a svou budoucnost.

Návrh se zaměřoval na modifikaci zachovaného zbytku právní úpravy ohledně VS a to tak, aby vyhověl základním požadavkům nálezu Ústavního soudu ČR sp. zn. Pl ÚS 1/12 ze dne 27. 11. 2012 (dále jen „nález ÚS ČR“). Základní pilíře návrhu jsou, aby výkonem VS bylo osobám zachováno hmotné zabezpečení a výkon VS byl určitým způsobem bonifikován.

Cílem bylo navrátit institut VS do obdobného postavení v jakém byl před sociální reformou v roce 2012 a zachovat přitom hledisko nálezu ÚS ČR. Záměr byl takový, aby došlo k realizaci navržených opatření. Bylo žádoucí, aby příjemci dávek nebyli pouze pasivně na dávkách. Bylo dosaženo stanovených cílů? V případě, že by se tak nestalo, přineslo by to zejména z pohledu společnosti další prohloubení závislosti osob na dávkách pomoci v hmotné nouzi bez jejich aktivní snahy nalézt si zaměstnání nebo obnovit si své pracovní dovednosti a sociální vazby. Jaké aktivity tedy prokazovali

příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi na sledovaném pracovišti? Praktická část je zaměřena s cílem na to, zda bylo dosaženo stanovených cílů. Na tyto otázky se snažím odpovědět analyzováním výkonu VS a dalších aktivit. Odpověď také hledám ve srovnání dat před novelou a po účinnosti novely zákona.

Veřejný ochránce práv novou právní úpravu výkonu VS kritizoval. Důvodem bylo, že nepříznivě dopadne i na ty osoby, kterým ÚP ČR výkon VS nenabídne, nebo jej budou muset z vážných důvodů odmítnout (Šabatová, 2017). Příjemce dávky by tak pobíral existenční minimum do té doby, než by vykonal danou aktivitu.

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR vydalo Instrukci NM 4 č. 1/2017, věc: Sjednocení postupu při aplikování zákona č. 367/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (novela k veřejné službě). Je zde uvedeno, že novela k veřejné službě má jako hlavní princip, aby dlouhodobě neaktivní osoba měla nárok na příspěvek na živobytí ve výši existenčního minima, nikoliv životního minima. Této skutečnosti se také věnuji v praktické části. Veřejnou službu zařizuje ÚP ČR. Organizátor veřejné služby může získat dle § 18a zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, na žádost příspěvek ve výši až 1.000,- Kč na ochranné pomůcky a pracovní prostředky na jednu osobu vykonávající veřejnou službu.

V současné době lze vykonávat tyto činnosti veřejné služby:

- zajištění udržování ulic a jiných veřejných prostranství,
- ochrana životního prostředí, zeleně v zástavbě a ostatní veřejné zeleně,

- zajištění podmínek pro řádný provoz a užívání zařízení orgánů státní správy a samosprávy, sloužících potřebám veřejnosti,
- zajištění pořádání, průběhu a ukončení veřejnosti přístupných sportovních, kulturních a obdobných podniků,
- pomocné práce administrativního charakteru,
- udržování veřejného pořádku,
- zajištění pomocných činností v oblasti poskytování zdravotní péče,
- zajištění pomocných činností v oblasti poskytování sociální péče (ambulantní nebo terénní sociální služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením; sociální, poradenské, pečovatelské a podobné služby péče obětem katastrof, uprchlíkům, přistěhovalcům, závislým na návykových látkách, bezdomovcům a jiným sociálně slabým skupinám či dětem a mladistvým),
- zajišťování péče pro opuštěná a týraná zvířata.

Novelizací zákona o pomoci v hmotné nouzi došlo k zintenzivnění veřejné služby a zohledňovala se více snaha o zvýšení příjmu vlastní prací. Snaha se hodnotí každý měsíc u příjemců dávky pomoci v hmotné nouzi – příspěvek na živobytí. Vyjma osob, které jsou uvedeny v § 3 odst. 1 písm. a) body 1 až 10 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Příjemci, u kterých se posuzuje snaha, jsou cílovou skupinou pro praktickou část bakalářské diplomové práce. Nebude-li příjemce po šesti měsících pobírání příspěvku na živobytí:

- vykonávat veřejnou službu v rozsahu alespoň 20 hodin měsíčně,
- účastnit se aktivit organizovaných úřadem práce,
- osobou výdělečně činnou alespoň v rozsahu 20 hodin,
- osobou invalidní ve druhém stupni,

- osobou s nárokem na podporu v nezaměstnanosti nebo podporou při rekvalifikaci,
- nebo právě osobou uvedenou v § 3 odst. 1 písm. a) body 1 až 10 zákona o pomoci v hmotné nouzi (např. osoba starší 68 let, poživatel starobního důchodu, osoba invalidní ve třetím stupni,...),

bude mu/jí částka živobytí snížena na existenční minimum, tedy částku 2 200,- Kč, a to s účinností od 1. 8. 2017. Došlo ke snížení dávek z důvodu neaktivity? Situace po ukončení výzkumu je uvedena v následující praktické části, která je zaměřena právě na poslední znění institutu VS.

Shrnutí

V teoretické části jsem se zabývala sociální politikou, která se nejvíce týkala problematiky dávek pomoci v hmotné nouzi, a veřejnou službou. Popisovala jsem sociální politiku a její změny od roku 1989, z čehož vyplynulo, že častou otázkou, kterou se vláda zaobírala, byla nezaměstnanost. Toto téma je určitě důležité, neboť nezaměstnanost se odráží ve spoustě dalších oblastí. Nese jak ekonomické důsledky, tak i sociální. Nezaměstnaní nejen že ztrácí příjmy a jsou závislí na pomoci státu, ale také vypadávají z běžných denních starostí a rituálů, které mají zaměstnané osoby. Čím déle jsou někteří lidé příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi, tím více si na tento styl života zvykají a někdy jim i vyhovuje. Každoměsíční jistota v podobě peněžité dávky bere mnohdy motivaci k hledání zaměstnání. Snahou pro motivaci nezaměstnaných bývá také časté navyšování minimální mzdy, což beru za vhodné. Jsou tací, kteří se raději uskromní a žijí z životního minima. Právě ztráta motivace pro nástup do zaměstnání byla několikrát avizována a výsledkem toho bylo vytvoření nástroje v podobě veřejné služby. Během své dalo by se říci krátké existence, prošel několika změnami. Neustále je snahou o vytvoření

co nejefektivnější varianty tohoto institutu. Pobírání dávek pomoci v hmotné nouzi není nijak časově omezeno, a proto se neustále sociální politika snaží alespoň omezit počet osob, které by tyto dávky pobíraly. Následující praktická část vychází z teoretické části, ve které jsou nastíněny otázky pro výzkum. Obsahuje veřejnou službu ve faktech, které jsou potřebné pro naplnění cíle práce.

4. PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části se blíže zabývám institutem veřejné služby, protože tématem bakalářské diplomové práce je novela zákona č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi, která znovu obnovila institut veřejné služby. Níže jsou rozpracovány situace na oddělení hmotné nouze na Úřadě práce ČR, Krajské pobočce v Brně, Kontaktním pracovišti ve Vyškově (dále jen „ÚP ČR – KrP v Brně, KoP Vyškov“).¹

Ve své bakalářské diplomové práci hledám odpověď na tyto stanovené výzkumné otázky:

Jaké změny přineslo zavedení veřejné služby v systému dávek pomoci v hmotné nouzi?

Bylo dosaženo stanovených cílů?

Jaké aktivity prokazovali příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi?

Došlo ke snížení dávek pomoci v hmotné nouzi u klientů, kteří nebyli aktivní?

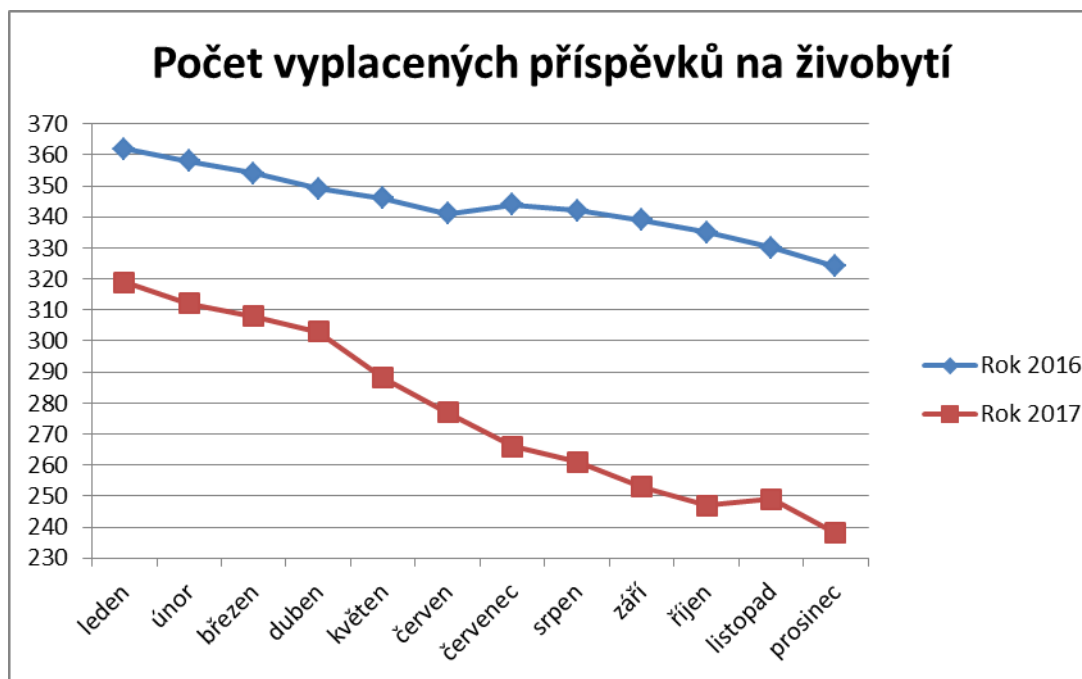
Kapitola je rozdělena na podkapitoly, ve kterých nejdříve představuji data, ze kterých se celá výzkumná část skládá. Obsahuje malý přehled objemu vyplacených dávek – příspěvek na živobytí ve sledovaném období. Poté prezentuji aktivity, které byly organizovány na zkoumaném pracovišti. Na závěr popisuji organizátory a zapojení osob do veřejné služby. Vybraná ustanovení novely zákona se projeví s odstupem času, jedná se tedy o sledování trendů v čase.

¹ Organizačně je Úřad práce ČR členěn na generální ředitelství a krajské pobočky. Obvody působení krajských poboček jsou shodné s územím krajů podle ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, ve znění pozdějších předpisů. Součástí krajských poboček jsou kontaktní pracoviště.

Jak jsem již uvedla, poslední institut VS byl obnoven s účinností od 1. února 2017. Údaje, týkající se veřejné služby jsou tedy z období od února 2017 do konce roku, tedy do prosince 2017. Cílovou skupinou pro praktickou část jsou osoby v hmotné nouzi, které pobírají dávky pomoci v hmotné nouzi – příspěvek na živobytí a zároveň spadají do kategorie, u kterých se posuzuje snaha ve sledovaném období. Aktivitu, které jsou zákonem vymezeny jako snaha, jsou uvedeny ve třetí kapitole v závěru podkapitoly 3.3 Veřejná služba v roce 2017. Příjemci, u kterých se snaha nehodnotí, jsou uvedeni v již zmiňovaném § 3 odst. 1 písm. a) body 1 až 10 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Cílem je zmapovat situaci v roce 2017 a porovnat ji se stavem, před obnovením VS. Pro naplnění cíle bakalářské diplomové práce proto srovnávám tyto údaje s daty z roku 2016. Otázkou je, zda přineslo zavedení veřejné služby v systému dávek pomoci v hmotné nouzi nějaké změny, případně jaké. Data jsou čerpána ze spisové databáze a z programu OKnouze, ve kterém se zpracovávají dávky pomoci v hmotné nouzi. Jedná se o výzkum kvantitativní metodou.

4.1 Přehled vyplacených dávek

Jelikož porovnávám situaci v systému dávek pomoci v hmotné nouzi po účinnosti novely, je nutné uvést údaje, které byly před novelou. Pro představu uvádím, jaký objem dávek ve sledovaném období byl vyplacen. Jedná se o vyplacené dávky – příspěvek na živobytí na zmiňovaném oddělení hmotné nouze v letech 2016 a 2017.

Z grafu lze vyčíst, že situace na ÚP ČR – KrP v Brně, KoP Vyškov na oddělení hmotné nouze se podstatně změnila. Došlo k poklesu vyplacených příspěvků na živobytí. Počet příspěvků na živobytí klesal i v roce 2016, ale tento pokles nebyl tak prudký, jako v roce 2017. Dá se tedy tvrdit, že změna, která nastala po zavedení VS v systému dávek pomoci v hmotné nouzi je ve snížení dávek. Dalo se očekávat, že institut VS nepomůže ke snížení objemu vyplacených dávek. Vliv na snížení dávek má také jistě nízká míra nezaměstnanosti, kterou ovlivnila i poptávka po pracovní síle ze strany zaměstnavatelů. Větší pokles v dávkách je vidět i během letní sezony, kdy je větší zájem o sezónní práce. Toto období se také stalo dobou, kdy poprvé mohlo dojít ke snížení z životního minima na existenční minimum. V srpnu 2017 totiž došlo k nasčítání šesti měsíců neaktivity u těch osob, které žádnou aktivitu nevykonaly. V lednu 2017, když jsme na pracovišti seznamovali příjemce dávek pomoci v hmotné nouzi se změnami, které novela zákona o pomoci v hmotné nouzi přináší, jsem zaznamenala různé reakce. Našli se i tací, kteří i po několikaletém pobírání dávek uvedli, že raději nastoupí do práce, než aby vykonávali zdarma

veřejnou službu. Například v květnu 2017 bylo nástupem do zaměstnání odejmuto deset příspěvků na živobytí. V červnu 2017 bylo odejmuto dokonce 16 příspěvků na živobytí a celkový objem vyplacených příspěvků na živobytí poklesl na 277 dávek, zatímco před rokem - v červnu 2016 bylo vyplaceno 341 příspěvků na živobytí. Tyto případy lze považovat za naplnění cíle novely zákona. Příjemci dávek nastoupili do zaměstnání a nebyli pouze pasivní na dávkách pomoci v hmotné nouzi. Jednalo se dokonce i o uchazeče o zaměstnání, kteří byli v evidenci uchazečů o zaměstnání a na dávkách pomoci v hmotné nouzi déle než pět let. Na počátku sledovaného období – leden 2016 bylo vyplaceno 362 příspěvků na živobytí, zatímco na konci sledovaného období – prosinec 2017 bylo vyplaceno 238 příspěvků na živobytí. Rozdíl činí 124 dávek. Tak jako klesaly dávky, tak i současně klesala nezaměstnanost, kdy v lednu 2016 (počátek sledovaného období) byla nezaměstnanost v okrese Vyškov 4,9 % a v prosinci 2017 (konec sledovaného období) se snížila na 2,8 %.

4.2 Aktivity organizované ÚP ČR – KrP v Brně, KoP Vyškov

Cílem novely zákona o pomoci v hmotné nouzi bylo, aby nezaměstnaní lidé pobírající dávky pomoci v hmotné nouzi vytvářeli více aktivitu a nezůstávali pouze pasivní. Jednou z nich bylo právě zavedení veřejné služby. Než ji podrobně rozeberu, tak se zaměřím na aktivity, které se organizovaly oddělení hmotné nouze na sledovaném pracovišti. Možnou snahou, která nevedla ke snížení dávky z životního minima na existenční minimum, byla např. účast v projektech organizovaných Úřadem práce ČR. Tyto projekty musí být zaměřeny na uplatnění se na trhu práce, posílení pozice uchazeče o zaměstnání na trhu práce a nalezení zaměstnání (národní individuální projekty, regionální individuální projekty a grantové projekty). Další „alternativní aktivitou“ jsou JOB kluby, skupinová poradenství, motivační poradenství, individuální poradenství, apod.

Vzhledem k tomu, že nebyl zájem ze strany organizací o sepsání smlouvy o výkonu veřejné služby, byla prozatím vyvinuta větší snaha ze strany Úřadu práce. Osobám, u kterých se posuzovala každý měsíc snaha, nemohla být zprvu nabídnuta veřejná služba. Na Kontaktním pracovišti ve Vyškově se proto uskutečňovala každý měsíc skupinová poradenství. Tato poradenství byla prioritně pro nově evidované uchazeče o zaměstnání. Postupně se navyšoval počet pozvaných o osoby, které pobíraly dávky pomoci v hmotné nouzi a měly prokazovat snahu. Účastí na této aktivitě měli zajištěnou snahu pro jeden měsíc.

Skupinová poradenství na KoP Vyškov

Měsíc	Pozváno	Účast	Omluveno	Neomluveno
únor	1	1	0	0
březen	2	2	0	0
duben	2	2	0	0
květen	0	0	0	0
červen	20	10	5	5
červenec	29	20	7	2
srpen	18	14	4	0
září	18	14	4	0
říjen	0	0	0	0
listopad	5	1	3	1
prosinec	0	0	0	0

V tabulce jsou údaje týkající se skupinových poradenství. V momentě, kdy nemohla být nabídnuta veřejná služba, docházelo k jejich pořádání. Během letních měsíců se konaly častěji, a tudíž se zabránilo poklesu dávek. V dalších měsících byla již více aktivita na straně příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi. Ne vždy se pozvaní účastnili a také ne vždy se omluvili. Seznamy se jmény se tvořily operativně na oddělení hmotné nouze dle počtu neaktivit. Komu se již hromadily měsíce, kdy nebyla vykonána aktivita, tak byl pozván na skupinové poradenství. Pozvánky zajišťovalo oddělení poradenství a dalšího vzdělávání. Protože psaní nebylo z časových důvodů odesíláno v obálce s dodejkou s červeným pruhem, tak v případě absence bez omluvy nedocházelo k žádné sankci pro tyto osoby. Nebylo totiž průkazné, zda příjemci dávky byla pozvánka vůbec doručena. Pro tato skupinová poradenství také stačila např. pouze telefonická omluva. Věřím tomu, že kdyby se pozvánky zasílaly v obálce s červeným pruhem, tak by

byla účast vyšší. Nebo v případě neúčasti a bez doložení vážného důvodu by také mohlo dojít k vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání. V tomto způsobu zvaní vidím nedostatky z naší strany, což bylo výhodou pro příjemce dávek. Na druhou stranu osoby „trestaly“ samy sebe, protože kdyby se dostavily, tak svojí účastí, která zabrala relativně krátkou dobu (cca 3 hodiny), si mohly zajistit aktivitu na jeden měsíc.

Další možnou aktivitou byla účast v projektech organizovaných Úřadem práce ČR. Ve sledovaném období realizoval Úřad práce ČR tyto projekty:

- Život bez bariér v JmK
- Šance pro rodiče v JmK
- Záruky pro mladé v JmK
- 50 PLUS v JmK
- Nová příležitost v okrese Blansko a Vyškov

Osoby, které se zúčastnily některého z výše uvedených projektů a byly do něj zařazeny, měly zajištěnou aktivitu po celou dobu trvání daného projektu. Pokud nedošlo k ukončení účasti (např. na vlastní žádost, za neplnění podmínek apod.). Nová příležitost v okrese Blansko a Vyškov je v realizaci do konce září 2018. Projekt Záruky pro mladé v JmK a 50 PLUS v JmK končí v lednu 2019. Projekty Život bez bariér v JmK a Šance pro rodiče v JmK jsou v realizaci až do dubna 2020. Zařazené osoby tak mají zaručenou aktivitu až do konce projektu.

Účast na projektech

Měsíc	Život bez bariér v JmK	Šance pro rodiče v JmK	Záruky pro mladé v JmK	50 PLUS v JmK	Nová příležitost v okresu Blansko a Vyškov	Zařazeno celkem
únor	0	0	0	0	2	2
březen	2	0	0	0	3	5
duben	0	1	0	0	1	2
květen	0	0	0	0	0	0
červen	2	1	0	0	0	3
červenec	0	0	0	0	0	0
srpen	1	0	0	0	0	1
září	1	0	0	1	0	2
říjen	0	0	0	0	0	0
listopad	0	0	0	0	1	1
prosinec	1	0	0	0	0	1

Výše uvedená tabulka ukazuje počty o zařazených osobách v daném měsíci do projektů realizovaných Úřadem práce ČR. Celkem bylo zařazeno 17 osob. Touto aktivitou mohlo dojít k získání snahy na delší období (po celou dobu realizace projektu) bez většího úsilí. Jak lze vyčíst z tabulky, nebyl ale velký zájem ze strany posuzovaných osob.

4.3 Organizátoři VS na ÚP ČR – KrP v Brně, KoP Vyškov

Dne 10. února 2017 proběhla schůzka na Kontaktním pracovišti ve Vyškově s institucemi, které byly osloveny jako potencionální organizátoři veřejné služby. Bylo pozváno 25 organizací. Jednalo se o místní organizace, jako např. Charita Vyškov, Muzeum Vyškovska a okolní obecní

úřady spolu s Městským úřadem Vyškov. Z pozvaných 25 organizací se dostavilo na jednání pouze šest organizací. Jejich reakce nebyly příliš pozitivní. Někteří představitelé ihned uvedli, že určitě nebudou mít zájem, neboť administrativa je příliš složitá. Dalším důvodem údajně bylo, že nemají příliš dobré zkušenosti s dlouhodobě nezaměstnanými. Setkávají se s nimi při vyřizování doporučenek, které uchazeči o zaměstnání dostávají na oddělení zprostředkování.

Organizátoři veřejné služby na KoP ve Vyškově

Organizátor	Smlouva od	Smlouva do	Činnost	Počet míst	Míst celkem
IQ Roma servis, z. s.	14. 7. 2017	27. 3. 2018	udržování čistoty ulic	2	3
			zajištění sportovních a kulturních podniků	1	
Maják - středisko volného času Vyškov, p. o.	30. 6. 2017	31.12.2017	zařízení sloužící pro širokou veřejnost	2	3
			pomocné administrativní činnosti	1	
Město Ivanovice na Hané	29. 8. 2017	31.12.2017	udržování čistoty ulic	2	4
			ochrana životního prostředí	2	
Muzeum Vyškovska, p. o.	4. 8. 2017	31.12.2017	udržování čistoty ulic	3	4
			zajištění sportovních a kulturních podniků	1	
Obec Bohdalice-Pavlovice	27.10.2017	30. 6. 2018	udržování čistoty ulic	2	2
Obec Kozlany	22. 9. 2017	17. 4. 2018	udržování čistoty ulic	1	1
Obec Vážany	26. 5. 2017	30. 4. 2018	udržování čistoty ulic	2	2

V tabulce jsou uvedeni organizátoři, kteří se zapojili do veřejné služby na Vyškovsku. Jednalo se o 7 organizací. Celkově pak bylo vytvořeno 19 míst pro výkon veřejné služby. Osoby mohly vykonávat službu v činnostech jako udržování čistoty ulic, zajištění sportovních a kulturních podniků, zařízení sloužící pro širokou veřejnost, pomocné administrativní činnosti a ochrana životního prostředí.

4.4 Zapojení osob do VS

Jakmile nastala možnost vykonávat veřejnou službu, nebyl zájem ze strany příjemců dávek příliš velký. Tuto možnost vnímali jako jednu z posledních. Někteří přímo i uvedli, že raději budou mít snížený příspěvek na živobytí a sami si budou hledat zaměstnání alespoň na dohodu o provedení práce či dohodu o pracovní činnosti a tím si následně zajistí opět navýšení příspěvku na živobytí zpět na životní minimum. Zajímavé je, že než byla obnovena veřejná služba, byl problém najít zaměstnání z vlastní iniciativy. S posuzováním snahy se tzv. roztrhl pytel s pracovním vztahem na základě jedné z dohod. Tato novela zákona o pomoci v hmotné nouzi tedy jistě v praxi znamenala to, co si kladla za jeden z cílů. A to, aby došlo k motivaci osob v hmotné nouzi, nalézt si zaměstnání a zachovat si tak pracovní schopnosti a dovednosti. Nezůstávat pouze pasivně na dávkách pomoci v hmotné nouzi. Přestože veřejná služba nebyla tolik vyhledávaná osobami, tak je zmobilizovala k tomu, aby nějakou činnost vykonali. V praxi mi to občas připadalo, že veřejná služba je pro všechny strašákem, který jim hrozí, a proto raději nastoupí do zaměstnání, anebo si klidně i nechají snížit příspěvek na živobytí, než aby zdarma vykonali službu pro veřejnost.

Praktická část je věnována institutu VS, a proto nyní uvádím každého organizátora veřejné služby zvlášť a v konkrétních datech. Při sběru dat jsem také sledovala, zda jsou všechna místa obsazena, či nikoliv. Zjišťovala jsem také, jestli vůbec byla VS využita na 100 %. Organizace popisují chronologicky, tak jak se sepisovaly smlouvy o výkonu veřejné služby s Úřadem práce ČR. V případě, že byla dohoda o výkonu veřejné služby ukončena, uvádím také důvod.

Obec Vážany

Obec Vážany	Dohoda od	Dohoda do	Počet odpracovaných hodin za jednotlivý měsíc						Důvod ukončení
			6	7	8	9	10	11	
1. místo	1. 6. 2017	6.11.2017	30	30	30	30	30	30	žadatel sankčně vyřazen
2. místo	7. 6. 2017	14.9.2017	20	20	20	1	-	-	nástup do zaměstnání

První smlouva o výkonu veřejné služby s Úřadem práce a organizací byla platná od 26. 5. 2017 v obci Vážany. Byla zřízena dvě místa, činností bylo udržování čistoty ulic. První dohoda o výkonu veřejné služby s žadatelem byla od 1. 6. 2017. Dne 6. 11. 2017 ale byla ukončena, protože žadatel byl sankčně vyřazen z evidence uchazečů o zaměstnání (nedostavil se na sjednaný termín na oddělení zprostředkování). Žadatel vykonával každý měsíc 30 hodin. Získával tedy bonifikaci ve výši 605,- Kč, navýšení příspěvku na živobytí. Druhé místo na veřejné službě nebylo také dlouho využíváno. Žadatelka však na rozdíl od prvního klienta nastoupila do zaměstnání. Po dobu veřejné služby vykonávala práce vždy 20 hodin za měsíc, kromě září, když řešila nástup do zaměstnání. Lze tedy říct, že žadatelka zareagovala na novelu zákona o pomoci v hmotné nouzi a nezůstala pasívně na dávkách, naopak měla motivaci nalézt zaměstnání a postavit se na vlastní nohy. Místa znovu nebyla obsazena. Nikdo z žadatelů o dávky pomoci v hmotné nouzi nebydlel v obci Vážany, ani nikdo další neměl zájem dojíždět na veřejnou službu. Místa zůstala nevyužita.

Maják – středisko volného času Vyškov, p. o.

Maják	Dohoda od	Dohoda do	Počet odpracovaných hodin za jednotlivý měsíc			Činnost	Důvod ukončení
			10	11	12		
1. místo	25.10.2017	31.12.2017	30	30	0	zařízení sloužící pro širokou veřejnost	konec smlouvy

Maják – středisko volného času Vyškov, příspěvková organizace podepsala smlouvu o výkonu s Úřadem práce ČR na 3 místa pro výkon veřejné služby. Požadavkem však byly alespoň základy obsluhy počítače. Nikdo z osob, které v tu dobu byly příjemci dávek, toto neovládaly. Nakonec po dlouhém výběru byl alespoň jeden žadatel přijat na veřejnou službu. Smlouva však byla podepsána do 31. 12. 2017 a dál nebyla prodloužena. Žadatel měl dva měsíce bonifikaci 605,- Kč, v měsíci prosinci ze zdravotních důvodů nemohl veřejnou službu vykonávat.

IQ Roma servis, z. s.

IQ Roma servis	Dohoda od	Dohoda do	Počet odpracovaných hodin za jednotlivý měsíc						Důvod ukončení
			7	8	9	10	11	12	
1. místo	17.7.2017	30.11.2017	20	30	30	30	30	-	sankční vyřazení
2. místo	17.7.2017	27.3.2018	20	30	30	30	30	30	-
3. místo	17.7.2017	27.3.2018	20	30	36	33	34	31	-

Zapsaný spolek IQ Roma servis, z. s. se do veřejné služby zapojil od 14. 7. 2017. Zájem byl o 3 místa na dvě činnosti: udržování čistoty ulic a zajištění sportovních a kulturních podniků. Všechny pozice byly obsazeny od 17. 7. 2017. Zapojily se jen ženy a všechny pozice byly nakonec změněny na činnost udržování čistoty ulic. Jedna klientka byla sankčně vyřazena z evidence uchazečů o zaměstnání, a proto byla dohoda ukončena 30. 11. 2017. Od ledna 2018 nastoupil nový klient místo předchozí žadatelky. Ostatní dvě vykonavatelky veřejnou službu dále vykonávají a využívají také bonifikace 605,- Kč, kromě prvního měsíce. V tomto případě bylo následně bez větší pauzy znovu obsazeno volné místo a plně tedy využita VS u výše uvedené organizace.

Muzeum Vyškovska, p. o.

Muzeum Vyškovska	Dohoda od	Dohoda do	Počet odpracovaných hodin za jednotlivý měsíc				Činnost
			9	10	11	12	
1. místo	11.9.2017	31.12.2017	30	30	30	30	udržování čistoty ulic
2. místo	11.9.2017	31.12.2017	6	0	0	0	udržování čistoty ulic
3. místo	13.9.2017	31.12.2017	30	30	30	30	zajištění sportovních a kulturních podniků
4. místo	18.9.2017	31.12.2017	20	20	0	0	udržování čistoty ulic

Další zapojenou organizací bylo Muzeum Vyškovska, p. o. Platnost smlouvy o výkonu veřejné služby byla od 4. 8. 2017 do 31. 12. 2017 na 4 místa. Veřejná služba se vykonávala v činnostech udržování čistoty ulic a zajištění sportovních a kulturních podniků. Všechna místa byla od září obsazena. Z tabulky je vidět, že bonifikace využili dva klienti. Jedno místo nebylo zcela využito, neboť žadatelky zdravotní stav od 25. 9. 2017 odpovídal stavu pracovní neschopnosti. Dohoda ale nebyla předčasně ukončena. Poslední žadatelka také bonifikace nevyužila. Od 27. 11. 2017 do konce roku 2017 doložila také potvrzení o stavu odpovídající pracovní neschopnosti. Z výše uvedeného mohu usoudit, že VS ve výše uvedené organizaci nebyla využita ze 100 %.

Město Ivanovice na Hané

Město Ivanovice na Hané	Dohoda od	Dohoda do	Počet odpracovaných hodin za jednotlivý měsíc				Činnost	Důvod ukončení
			9	10	11	12		
1. místo	7.9.2017	31.12.2017	30	30	30	30	udržování čistoty ulic	-
2. místo	7.9.2017	31.12.2017	30	0	0	0	ochrana životního prostředí	-
3. místo	23.10.2017	8.11.2017	-	0	0	-	ochrana životního prostředí	zdravotní důvody
4. místo	26.10.2017	26.11.2017	-	30	0	-	udržování čistoty ulic	pozitivní zkouška alkoholu

V Ivanovicích na Hané byl ze strany města zájem o 4 místa na činnosti udržování čistoty ulic a ochrana životního prostředí. Jedna klienta využila veřejné služby k bonifikaci, neboť odpracovala každý měsíc 30 hodin. Druhá žadatelka po prvním měsíci doložila potvrzení, že její stav odpovídá pracovní neschopnosti. Se třetím klientem byla dohoda o výkonu veřejné služby ukončena, neboť ihned následující den po nástupu na veřejnou službu doložil také potvrzení o zdravotním stavu. Následně byla dohoda ukončena, neboť žadatel neměl zájem po uzdravení nastoupit na veřejnou službu. Poslední klient také dlouho na veřejné službě nebyl. První měsíc odpracoval 30 hodin, ale v měsíci listopadu provedl organizátor s vykonavatelem dechovou zkoušku na alkohol a tato zkouška byla pozitivní. Dohoda o výkonu veřejné služby byla proto ukončena. Pouze jedna žadatelka plní VS, ostatní místa jsou téměř bez výkonu. Ani tato VS není využita ze 100 %.

Obec Kozlany

Obec Kozlany	Dohoda od	Dohoda do	Počet odpracovaných hodin za jednotlivý měsíc			Činnost
			10	11	12	
1. místo	2.10.2017	17.4.2018	30	30	30	udržování čistoty ulic

V obci Kozlany byl zájem o veřejnou službu na jednoho klienta. Činností bylo udržování čistoty ulic a dohoda byla sepsána od 2. 10. 2017 až po celou dobu uzavřené smlouvy o výkonu veřejné služby a to do 17. 4. 2017. Klientka vykonávala ve sledovaném období veřejnou službu ve 30 hodinách, získávala tedy také bonifikaci 605,- Kč k částce živobytí. Místo na VS v obci Kozlany lze brát za plně a maximálně využité i díky každoměsíční bonifikaci.

Obec Bohdalice - Pavlovice

Obec Bohdalice - Pavlovice	Dohoda od	Dohoda do	Počet odpracovaných hodin za jednotlivý měsíc		Činnost
			11	12	
1. místo	1.11.2017	30.6.2018	30	30	udržování čistoty ulic
2. místo	-	-	-	-	udržování čistoty ulic

Obec Bohdalice – Pavlovice byla posledním organizátorem, který ve sledovaném období uzavřel smlouvy o výkonu veřejné služby s Úřadem práce ČR. Byla sjednána dvě místa. Zatím bylo obsazeno pouze jedno místo. Činnost byla sjednána na udržování čistoty ulic a klient veřejnou službu vykonával 30 hodin měsíčně za bonifikaci. Nikdo další z okolí neměl zájem dojíždět na veřejnou službu. Přitom náklady na dojíždění by byly zohledněny a žadatel by měl vše proplaceno. Místo zůstalo neobsazeno, je tedy další organizátor VS, který nemá 100 % obsazení.

Nyní jsou uvedeni všichni organizátoři VS na zkoumaném pracovišti, kteří projeví zájem o zapojení se do VS. Po detailnějším rozebrání je patrné, že očekávaná VS nebyla nabídnuta ve větším množství. Přestože se podařilo určitý počet obsadit, nebyla plně využita. Příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi vykazovali různé aktivity, aby zabránili pádu na existenční minimum. Mnoho osob, které tyto dávky pobírají, však mají přiznanou dávku ve výši existenčního minima již delší dobu. Velké procento dluží na výživném vysoké částky, což neumožňuje pobírat životní minimum. Těmto osobám novela zákona o pomoci v hmotné nouzi nepřinesla žádný postih. Právě většinou tyto osoby jsou dlouhodobými příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi a mám za to, že i na ně měla nějakým způsobem směřovat novela. Žádný postih za neaktivity jim nehrozil, přinášela jim naopak výhodu

ve formě bonifikace. Z toho vyplývá, že novela zákona příliš nepostihla výše uvedené příjemce dávek, co se týče otázky motivace a vykazování snahy.

Na závěr bych ještě shrnula samotné vyplacené dávky – příspěvky na živobytí na Kontaktním pracovišti ve Vyškově v období, kdy byla účinná poslední novela zákona o pomoci v hmotné nouzi, tedy od února 2017 do prosince 2017. V tabulce jsou uvedeny i zásadní změny, které novela zákona zavedla (snížení dávky za neaktivitu, bonifikace za výkon VS).

Měsíc	Počet vyplacených dávek	Počet odejmutých dávek (nástup do zaměstnání)	Počet snížených dávek	Počet navýšených dávek za VS
únor	312	7	-	-
březen	308	4	-	-
duben	303	7	-	-
květen	288	10	-	-
červen	277	16	-	1
červenec	266	8	-	1
srpen	261	9	4	4
září	253	9	3	8
říjen	247	6	3	10
listopad	249	5	2	10
prosinec	238	13	10	7

V tabulce ve druhém sloupci je uvedený počet dávek, které byly odejmuty nástupem do zaměstnání. Osoby, případně okruh společně posuzovaných osob dosahoval v tom okamžiku větších příjmů, než je daná částka životního minima. Ve třetím sloupci jsem uvedla, kolik příspěvků na živobytí bylo sníženo z částky životního minima na existenční minimum

z důvodu neaktivity osob. K prvnímu snižování došlo v měsíci srpnu 2017. Zprvu není pokles příliš velký, jak se očekávalo. Lze usuzovat z toho, že se tento moment oddálil díky skupinovým poradenstvím, která se na pracovišti konala, a měla větší účast v letních měsících. V posledním sloupci je počet navýšených příspěvků na živobytí u osob, které vykonaly 30 a více hodin na VS, náležela jim tedy bonifikace. Osoby, které vykonávaly VS, odpracovaly ve většině případů každý měsíc 30 hodin. Bonifikace ve výši 605,- Kč byla pro ně motivací. Cílem novely zákona bylo, aby příjemci dávek měli motivaci nalézt si zaměstnání a udrželi si pracovní návyky. Výkon VS lze považovat za udržení si pracovních návyků, případně jejich vytvoření pro budoucí výkon zaměstnání.

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské diplomové práce bylo srovnat, jaké změny nastaly v agendě dávek pomoci v hmotné nouzi na zkoumaném pracovišti v období před novelou Zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, tedy rok 2016, s rokem 2017, kdy došlo k účinnosti novely zákona od 1. února 2017. Hlavním tématem byl institut veřejné služby. Pro mnohé nebyl novinkou, neboť poprvé jsme se s ním mohli setkat v roce 2009, kdy byl nově zaveden. Od té doby prošel několika změnami, kterým jsem se v bakalářské diplomové práci věnovala. Vývoj a změny v sociální politice u nás jsou stručně popsány v první kapitole.

Bakalářská diplomová práce byla pro mě přínosem, neboť jsem neznala dříve dopodrobna celou problematiku týkající se veřejné služby. Tím, že jsem se s ní během působnosti na oddělení hmotné nouze předtím nesetkala, neměla jsem potřebu zkoumat detaily. Věřím, že bakalářská diplomová práce bude proto i přínosem pro spoustu dalších, kteří se s veřejnou službou nesetkali nebo jí nevěnovali příliš pozornost. Překvapením pro mě byl nezájem o VS ze strany organizací. Čekala jsem, že právě využijí těchto osob. Nicméně administrativa a další okolnosti jsou v závěru asi rozhodující.

V celém nastavení institutu veřejné služby ale postrádám sankci za nevykonávání veřejné služby, či jiné aktivity, u osob, které již existenční minimum z různých důvodů pobírají. U těchto příjemců nedochází k motivaci nalézt si zaměstnání nebo vykonat danou aktivitu. V takových

případech není tedy naplněn hlavní cíl novely zákona a zůstávají dále pasivně na dávkách pomoci v hmotné nouzi.

Když shrnu celou bakalářskou diplomovou práci, tak lze říci, že novela zákona přinesla jisté změny v agendě dávek pomoci v hmotné nouzi. Velkou změnou pro všechny bylo vykazování snahy a aktivity. Osoby, které vykonávaly VS využívaly většinou bonifikace. Ne vždy ale byla všechna místa plně obsazena. Postupně se také snižoval objem vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi, jak v počtu, tak i v hodnotě peněz. Sankce, které novela přinesla, a to ve snížení částek z životního minima na existenční u neaktivních osob, byly použity. Ti, co nevykonávali veřejnou službu, ale chtěli prokazovat snahu, se účastnili různých projektů realizovaných úřadem práce, či skupinových poradenství. Šlo také znát, že dávky byly sníženy i nástupem do zaměstnání, což si také novela kladla za cíl (motivace osob nalézt zaměstnání a zachovat si pracovní návyky a dovednosti a nezůstat pasivně na dávkách). Samozřejmě velký podíl na umístění osob do zaměstnání měla ekonomická situace, které se dařilo. Ve sledovaném období klesala nezaměstnanost a navyšoval se počet volných míst. Mám za to, že cíl bakalářské diplomové práce byl naplněn a zavedení institutu veřejné služby považuji vcelku za zdařilé a efektivní.

LITERATURA A ZDROJE

Beck, P., Hacaperková, D., Králová, J., & Niederle, P., (2012). *Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky pro osoby se zdravotním postižením*. Olomouc: ANAG.

Beck, P. (2016). *Zákon o pomoci v hmotné nouzi; Zákon o životním a existenčním minimu*. Praha: Wolters Kluwer.

ČR. (1993). Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., listina základních práv a svobod. *Sbírka zákonů České republiky*.

ČR. (2004). Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. *Sbírka zákonů České republiky*.

ČR. (2006). Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu. *Sbírka zákonů České republiky*.

ČR. (2006). Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. *Sbírka zákonů České republiky*.

Filipová, Š. (2012). *Ve veřejné službě pracovalo 97 procent dlouhodobě nezaměstnaných*. Citováno 7. 11. 2017. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/14202/tz_27121a.pdf

Filipová, Š. (2010). *Výkon veřejné služby pomáhá lidem v hmotné nouzi*. Citováno 30. 11. 2017. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/files/clanky/8475/19032010.pdf>

Klaus, V. (1996). *Programové prohlášení vlády*. Citováno 27. 12. 2017. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/vaclav-klaus-2/Programove-prohlaseni-vlady.pdf>

Krebs, V. (2007). *Sociální politika*. Praha: ASPI.

Ministerstvo práce a sociálních věcí. (2010). *Obec a veřejná služba*. Praha: MPSV.

MPSV ČR. (2011). *Veřejná služba*. Citováno 7. 11. 2017. Dostupné z: <http://socialnireforma.mpsv.cz/cs/62>

Musil, L., Hubíková, O., Havlíková, J., & Kubalčíková, K. (2013). *Raná fáze implementace reformy v rámci agendy dávek pomoci v hmotné nouzi*. Praha: VÚPSV.

Nečas, P. (2008). *30. schůze*. Citováno 30. 11. 2017. Dostupné z: <http://psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/030schuz/s030044.htm>

Plívová, V. (2012). *Veřejná služba 1. Q 2012: zapojilo se více než 2 200 subjektů a 16 400 klientů*. Citováno 7. 11. 2017. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/12841/tz_250412a.pdf

Potůček, M. (1995). *Sociální politika*. Praha: Sociologické nakladatelství.

Potůček, M., & Radičová, I. a kol. (1998). Srovnávací analýzy systému sociální pomoci v České a Slovenské republice po roce 1989. In M. Miková & I. Vašečka. *Sociální politika v Čechách a na Slovensku po roce 1989* (s. 95). Praha: Karolinum.

Rusnok, J. (2013). *Programové prohlášení vlády ČR*. Citováno 7. 3. 2018. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/tema/Programove-prohlaseni-vlady-20130802.pdf>

Sobotka, B. (2011). 22. schůze. Citováno 1. 11. 2017. Dostupné z: <http://psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/022schuz/s022107.htm>

Sobotka, B. (2017). *Zpráva vlády o plnění programového prohlášení 2014 - 2017*. Citováno 7. 3. 2018. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Zprava-vlady-Bohuslava-Sobotky-k-plneni-programoveho-prohlaseni.pdf>

Šabatová, A., Blecha, M., & Černá, J. a kol. (2017). *Dávky pomoci v hmotné nouzi*. Praha: Kancelář veřejného ochránce práv ve spolupráci s Wolters Kluwer ČR.

Tomeš, I. (1996). *Sociální politika: teorie a mezinárodní zkušenost: výběr z přednášek přednesených na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy*. Praha: Sociopress.

Tomeš, I. (2010). *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál.

Ústavní soud. (2012). *Nález Ústavního soudu*. Citováno dne 29. 12. 2017.

Dostupné z: https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=pl-1-12_1

Zeman, M. (1998). *Programové prohlášení vlády*. Citováno 27. 12. 2017.

Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/milos-zeman/Programove-prohlaseni-vlady_1.pdf